

Bog anmeldelse

Søren Hertz

Børn og unge, psykiatri og samfund

Akademisk Forlag 2017

Hvem ejer problemet, når børn og unge mistrives i vores moderne velfærdssamfund? Barnet selv med symptomerne? Forældrene og familiedynamikken? Skolen? Alle os andre og den måde, hvorpå vi har valgt at bygge barnets livsvilkår og mulighed for at indgå eller ikke i udviklingsfremmende fællesskaber op? Dr. Søren Hertz mener, at vi alle bærer et ansvar – og, at vi alle som voksne, som professionelle, som samfund, kan være en kilde til fastholdelse af børns manglende udviklings- og læringsmuligheder og symptomatiske fremtræden eller komplementært kan blive en kilde til at sikre og understøttede barnets udviklings- og læringsmuligheder på alle barndommens centrale scener: *"Børnene og de unge hjælper os. De viser os problemerne – og viser os, hvad der er vigtigt. Opgaven for os voksne er at få øje på det vigtige."*

Rigtig mange børn og unge bliver i disse år beskrevet som anderledes, unormale, som dem, der ikke hører til – og som dem, vi har så vanskeligt ved at forstå. I 2015 blev 1,4 % af en børneårgang henvist til børne- og ungdomspsykiatrien i Danmark. Mange flere var i kontakt med de kommunale børne-familieafdelinger eller PPR rådgivninger p.g.a. forskellige former for symptomdannelse og mistrivsel.

Det er disse børn og unge og deres bevægelser i (eller for disse børn oftest: udenfor) de sociale sammenhænge og fællesskaber, som bærer kimen til deres udviklings- og læringsmuligheder, som Søren Hertz nye sympatiske og meget personlige bog er nysgerrig på at forsøge at forstå bedre – sammen med os læsere, børnenes professionelle voksne. Vi inviteres i denne tanke-vækkende bog ind i et forbilledligt, mentaliserende univers, hvor alle os, der i hverdagen samarbejder om og med børn, unge og deres familier i mistrivsel, bør lade os inspirere til at blive dygtigere til det, som vi skal: få øje på det, som kan betyde noget for at få disse børn og unge ind i et andet mønster end de mønstre, som får vores ofte negative opmærksomhed. Herunder vores mulige med-skabende andel i, at børn og unge ikke udvikler sig og kommer i trivsel og fyldes med livsglæde, selvom vi gør så meget for at få dem synes vi, til netop at fremme dette.

Understøttet af de tilgængelige diagnosesystemer er verden fuld af beskrivelser af børn og unge i det børnefaglige område, og beskrivelser er kun en del af det, som kan danne baggrund for aktivt forandringsarbejde: At vi selv – som forældre eller fagprofessionelle voksne - bevæger os fra observatører til aktører, som faktisk kan og skal påvirke børns og unges udviklingsmuligheder, som jo er det centrale for vores eksistensberettigelse som fagprofessionelle og som velfærdssystemer for børn og unge i nød.

Vi, som har vores virke i børneområdet, har behov for en snusfornuftig autoritet som Søren Hertz i vore faglige fællesskaber. Søren Hertz har gennem hele sin fantastiske karriere som privatpraktiserende i børne- og ungespsykiatrien helt ud over hvad man sædvanligt ser hos kollegerne, både som medmenneske og som børnepsykiater været insisterende nysgerrig på og engageret sig i disse børn og unge, og hvordan vi bedst kan forstå, få øje på, give mening til, skabe udviklingsfremmende historier om og i vores positioneringer aktivt påvirke børn og unge i en god retning. At vi kommer til at fungere som ledestjerner for en åbning af disse børn og unges udviklings- og læringsmuligheder i de fællesskaber, vi også som professionelle dagligt etablerer med disse børn. At vi ikke modsat bliver en potentiel del af problemet og er med til at fastholde de ulykkelige, problemtunge mønstre og positioneringer, som denne "type børn" typisk ender op i. Som Søren Hertz kommenterer Danske Regioners verdensklasseambitioner: *"Mange børn og unge bliver beskrevet uden at blive forstået. Børn og unge som føler sig forkerte, afmægtige og fastlåste. Udredning er pr. definition ikke en individuel undersøgelse, men en videnskabelig undersøgelse af sammenhænge og ændringspotentialer, eftersom børn og unge altid må forstås i relation, i samspil, i kontekst og i mulig forandring."*

Børne- og ungdomspsykiatrien har en tradition om at blande sig nyttigt i vigtige socialpolitiske og børnepolitiske anliggender. Det gør Søren Hertz med denne nødvendige bog. Søren Hertz reflekterer over sit eget fag børne- og ungdomspsykiatrien samt om alle vore andres børne-professioners vilkårsforstærkende betydning for disse børn og unges mulighed for at kunne komme til at udfylde deres fulde potentialer ved at invitere os ind i et refleksionsrum. Dette kan på mange måder også beskrives ud fra de typisk Hertz-signaturagtige overskrifter, som danner baggrund for opbygningen af bogens velbeskrevne og tankevækkende formidlingsevne til at gøre komplekse forhold tydelige og enkle at gå til i en fortælling i 8 akter (kapitler) og hans insisteren på vores nysgerrighed på betingelserne for det arbejdsfelt, som vi selv agerer i og som bl.a. skabes i samspillet med os selv: Det neuro-psyko-socialt komplekse, der former børns og unges udviklings- og læringsvilkår, som vi ikke forstår, før vi har gjort os umage med at undersøge dem i og med deres vilkår grundigt. Bogens akter punktueres som følger: En opfordring til at tage stilling; Børne- og ungdomspsykiatri i verdensklasse? Børn og unges mistrivsel – et socialpolitisk sporskifte; Skolen i et krydsfelt; Dynamikken mellem almen- og specialområdet, Ledestjerner og uanede muligheder – en samfundsmæssig forpligtelse, Historien bag verdensklasseambitionerne, Etik, evidens og foretrukken viden

Søren Hertz giver i et akt en interessant fortælling om, hvordan børneområdet både i børne-familieafdelingerne, i børnepsykiatrien og i skolesystemet er skabt gennem historien i et lægefagligt, psykologisk, politisk og juridisk styret interessefelt, hvor lovgivningen former metoder, tilgange og forståelser af årsager og løsningsmuligheder for vores virke omkring børn og unge i mistrivsel, "*bevillingssystemerne forstyrrer nysgerrigheden*" og udfordrer os til at tage stilling: Er der reelt flere psykisk syge børn og unge i DK end nogensinde? Eller er det *beskrivelsen* af børn og unge ud fra biologiske sygdomsforklaringsmodeller, der efterlader os alle med det indtryk og som medfører, at økonomiske ressourcer følger de børn, hvis diagnoser får vores for tiden politisk største opmærksomhed fremfor de børn, der trivsels- og funktionsmæssigt har størst behov, men som ikke råber os op via en diagnose? "*De diagnoser, der udløser rettighedsbaseret støtte bliver mere attraktive end andre diagnoser.*"

Kunne barnets symptomer i stedet for forstås som *reaktioner og kommunikationer* på en række **udækkede behov**, som vi blot ikke ved, hvordan vi i vor sociale, familiære og samfundsmæssige, institutionaliserede fællesskaber skal tilgodese, fordi det er alt for komplekst og tager for lang tid for os alle sammen i et moderne fortravlet samfund? Når vi har adskilt velfærdssystemerne i systemer for henh. det almene og specialområdet, hvad skaber det så for børn og unges tro på egne udviklings- og læringsmuligheder? og hvad gør det for os som professionelle og vores kreative udforskning og nysgerrighed at tænke barnet, som tilhørende en af de to kategorier, når vi skal understøtte udviklingsprocesser: "*Børn og unge udvikler sig. Det betyder, at hvis de ikke udvikler sig, så må vi kigge på de sammenhænge, som vi selv er en del af. Alt andet betyder børn og unge på tålt ophold.*"

Er det barnet selv, der primært har ansvar for egen lykke og udvikling jfr. stress-sårbarhedsmodellerne, den 50 år gamle tilknytningsforståelse, kompetenceforståelsen gennem de seneste årtier (enhver er grundlæggende sin egen lykkes smed) og skal barnet på baggrund af en til formålet udarbejdet børneundersøgelse og beskrivende social handleplan på følelses-mestringskurser for at lære SIG SELV at håndtere følelsesimpulser og adfærdsimpulser og klare sig til et bedre liv? Som vi som forvaltninger herefter kan trivsels- og udviklingsmål objektivt på ved en kumulativ udregning af eksistensen af færre identificerede symptomer og forstyrrende adfærdsudbrud, hvis det altså virkelig er motiveret selv herfor og har kompetencerne INDE I SIG SELV til dette: "*Det er selvfølgelig godt at føle sig kompetent, men risikoen er, at kompetencer bliver adskilt fra følelser, relationer, samspil og fællesskaber. I så fald bliver kompetencer noget man har eller ikke har. Kompetencer bliver det, man selv har ansvaret for at udvikle. Man må "tage sig sammen". På den måde kommer børns og unges kompetencer i stigende grad til at handle om selvkontrol, selvregulering og selvledelse – og skammen, når det ikke lykkes.*" Et andet aktstykke i bogen beskæftiger sig med tendensen til at intervenere med tidlig indsats i vores velfærdssystemer. Tidlig indsats er meget populært i socialforvaltningernes fokus i øjeblikket, bl.a. fordi det giver bedst økonomisk afkast at sætte tidligt ind.

I gennem de sidste 50 år har vi bevæget os fra et samfundssyn, hvor det har været skiftevis det offentliges rolle og forældrenes rolle og ansvar at sikre at "alle børn kommer med" som det hedder i en af de Regeringsbetænkninger fra 2013, som danner baggrund for Hertz' invitationer til os. Det med, at vi tænker os grundigt om i måden vi italesætter og beskriver disse børn typisk i dag desværre, som adskilte fra deres livsvilkår og de sociale samspil og fællesskaber de har eller. Vores perspektiv ("*det, vi får øje på*") danner baggrund for, hvordan vi tænker i løsninger og foranstaltninger: Befinder barnets problemer sig inde i barnet kan vi behandle og beskrive barnet autonomt og adskilt fra livsvilkår og

iværksætte mestringsterapeutiske forløb: Afspejlende, at det ses som *"barnets eller forældrenes skyld og ansvar, om barnet gentager en negativ social arv"*, selvom denne arv faktisk rigtig sjældent reelt finder sted. Socialforvaltningernes store forbrug af forældretræningsprogrammer og forældrekompetenceundersøgelser er et udtryk for den form for tilgang. Betragter vi barnet som et resultat af sine vilkår i de sociale fællesskaber bliver fokusfeltet og undersøgelsesenheden opgaven langt mere kompliceret, og hvor vi selv som fællesskaber skal forandre os, hvis vi vil se resultater hos vores mistrivende børn: Skolekulturer, børnefællesskaber, relationerne, som vi selv som børneprofessionelle har til børn og unge og ansvaret vi kan udvise ved at møde barnet i sin særlige grammatik og sine specifikke komplekse vilkår og indrette os på barnet fremfor barnets indretning på os.

Kære kollega: Læs bogen, hvis du samarbejder med børn, unge og deres forældre i dit virke hvad enten det er som familiebehandler, i børne-familieafdelingen i socialforvaltningsregi, børne-ungdomspsykiatrien, i skoler, dagtilbud, sundhedspleje, som børne-familiepsykolog, i børnerådgivninger eller som ansat med andre pædagogiske og kompenserende opgaver for de sårbare børn og unge i vores velfærdssamfund. Læs den især sammen med dine kolleger – akt for akt – og diskuter de temaer, som Søren Hertz gerne vil, at vi bevarer nysgerrigheden på og tager stilling til i vores professionelle virke. Til gavn for børn og unge i mistrivsel som håber på, at vi får øje på dem i deres udviklings- og læringsvilkår.

Benedicte Schilling

Cand. psych. aut. klinisk specialist & supervisor i klinisk børne-familiepsykologi
Træner, supervisor & inspirator i børne-familieområdet, systemisk familiebehandler

Fredag 2 Marts 2018

Anmelderdata

Benedicte Schilling
cand. psych. aut. klinisk specialist & supervisor i børne-familiepsykologi
Træner, supervisor, konsulent & inspirator i børne-familieområdet i mange børne-familieteams rundt i landet
Specialist i systemiske metoder til ledelse, organisation og samarbejdet med børn, unge & familier

Mobil tlf. 24 25 78 99

Mail: bs@schillingcts.com

Antal ord: 1.792

Antal tegn alt. inkl: 11.724